

**DOPAD SPOLOČNEJ POĽNOHOSPODÁRSKEJ REFORMY EÚ
VO VINÁRSKOM SEKTORE NA PESTOVATEĽOV VINIČA V SR**
IMPACT OF COMMON AGRICULTURAL REFORM OF THE EU
IN WINE SECTOR TO SLOVAK WINE GRAPES PRODUCERS

ROVNÝ, P. – DOBÁK, D. – NAGYOVÁ, E.

Summary

This paper evaluates current level of the Slovak viticulture based on the analysis of selected productivity indexes (cultivated area development, harvest per hectare, export and import of wine, ciders and juices, wine production from domestic materials, annual wine consumption per capita, total costs in Sk.ha⁻¹ (Euro.ha⁻¹), realization price in Sk.t⁻¹ (in Euro.t⁻¹), harvest in t.ha⁻¹, costs effectiveness and profit to sales ratio) in the years 2001 – 2008. Results acquired show the definite change in the costs and hectare harvests in the wine grapes production through the years and it reflects in the profit to production ratio (-0,46 in the 2008). If this long-term trend continues and agricultural businesses won't invest in the vineyards renovation, then further reduction of vineyard areas and wine grapes production in the future has to be expected, followed by increasing foreign wine import. Wine grapes producers in revitalization have to calculate with minimal harvests 7 and 8 t.ha⁻¹, It will bring economical recoverability of production inputs.

Key words

Viticulture, vineyard, wine grapes, wine, production and economics indicators, Common Agricultural Policy reform

Úvod

Poľnohospodárstvo patrí k najcitlivejším odvetviam hospodárstva a je jednou z najzložitejších oblastí nie len na Slovensku, ale aj v celej Európskej únii. Je to dané najmä tým, že výroba potravín a pestovanie poľnohospodárskych komodít je zložitým procesom, ale aj tým, že systémy riadenia – legislatíva, inštitucionálne, organizačné a administratívne zabezpečenie poľnohospodárskeho trhu v samotnej únii sú veľmi zložité

Vstupom SR do EU sa slovenské vinohradníctvo a vinárstvo trvale zaradilo medzi vinohradnícke krajiny Európy, ktoré uplatňujú Spoločnú poľnohospodársku politiku EÚ, ktorá zo sebou prináša rôzne obmedzenia vo forme výrobných kvót, obmedzenia produkcie, zvýšenia nárokov na kvalitu a hygienu spracovania produkcie.

V súčasnej dobe sa EÚ zameriava na podporu konkurencieschopnosti rezortu pôdohospodárstva, o čom svedčí aj reforma vinohradníctva a vinárstva, ktorá má pomôcť európskym pestovateľom viniča a spracovateľom vína znovu získať stratený podiel na trhoch. Slovenskí výrobcovia hrozna sú nútení reagovať na zmenu ekonomického prostredia - zavádzaním „Spoločnej poľnohospodárskej politiky“ EÚ.

Z uvedeného dôvodu si kolektív autorov kladie za cieľ príspevku predikovať očakávané vývojové trendy pri výrobe a spracovaní hrozna a na základe analýzy súčasného stavu posúdiť reformu vinárskeho sektora a jej dopad na trh v podmienkach SR.

Materiál a metódy

Z uvedeného dôvodu si kolektív autorov kladie za cieľ príspevku predikovať očakávané vývojové trendy pri výrobe a spracovaní hrozna a na základe analýzy súčasného stavu posúdiť reformu vinárskeho sektora a jej dopad na trh v podmienkach SR.

Príspevok hodnotí reálny vývoj cien, nákladov, úrod, pestovateľských plôch a vývoj zahraničného obchodu vo vinárskom sektore ako rozhodujúcich ukazovateľov.

Príspevok sa zaoberá ekonomikou výroby hrozna v podmienkach SR na základe porovnania nákladov na pestovanie hrozna a tržieb z jeho realizácie. Hodnotená je účinnosť nákladov a vypočítaný bod zvratu výroby hrozna. Pri výpočtoch boli vylúčené nástroje štátneho vplyvu a nástroje EÚ, ktoré by ovplyvnili ekonomiku jeho výroby. Časový horizont výskumu spadá do rokov 2001 – 2008.

Za účelom splnenia stanoveného cieľa bol získaný faktografický materiál, základ ktorého tvoria Situačné a výhľadové správy a Vlastné náklady a výsledky hospodárenia poľnohospodárskych podnikov v SR vypracované pracovníkmi VÚEPP v Bratislave.

Výsledky a diskusia

Aj na Slovensku podobne ako v ďalších krajinách strednej a východnej Európy dochádza po vstupe do EÚ k poklesu poľnohospodárskej výroby asi o 30 percent. Spôsobila ho najmä kombinácia dvoch faktorov: pokles spotreby a nárast dovozu potravinárskych výrobkov. Na dovoze potravinových výrobkov na Slovensko sa vysokou mierou podieľajú najmä krajiny EÚ.

Po vstupe SR do EÚ je vinársky sektor nútený reagovať na súčasnú komplexnú reformu spoločnej organizácie trhu s vínom.

Cieľom tejto reformy je zvýšiť konkurencieschopnosť výrobcov vína v EÚ a zabezpečiť rovnováhu ponuky a dopytu. Po uplynutí roku 2013 sa v členských krajinách EÚ zruší obmedzenie výsadby vinnej révy, čo umožní konkurencieschopným pestovateľom rozšíriť ich výsadbu.

Základom reformy do roku 2013 je efektívnejšie využívanie finančných prostriedkov (1,3 mld. €). Podľa návrhu reformy sa zrušia rôzne druhy pomoci na destiláciu, súkromné skladovanie a vývozné náhrady, ktoré slúžili na znižovanie nadprodukcii vína v EÚ. Spoločná reforma predpokladá finančne podporovať propagáciu vína z produkcie EÚ a to predovšetkým na trhoch tretích krajín. Počas päťročného prechodného obdobia sa obmedzí výsadba vinnej révy a výrobcovia, ktorí nebudú schopní ekonomicky sa presadiť v konkurenčnom prostredí, budú mať možnosť odstúpiť od jej pestovania s vysokou finančnou podporou, rozloženou na viacej rokov.

Reformné usmernenia EÚ môžu v plnej miere využívať aj slovenskí pestovatelia hrozna a výrobcovia vína, ktorí svojím prístupom výrazne ovplyvnia vývoj vinohradníctva v SR. Zároveň je však potrebné zdôrazniť, že úpadok alebo rozvoj vinohradníctva bude závisieť od využitia možností reformných pravidiel, ktoré budú realizované v priebehu niekoľkých rokov.

K najdiskutovanejším témam s priamym vplyvom na budúci vývoj vinohradníctva na Slovensku je možné zaradiť klčovanie. Na realizáciu uvedeného zámeru je pripravený významný balík peňazí, ktoré budú vyplácané farmárom, dobrovoľne sa rozhodnutým ukončiť pestovanie hrozna. Zo strany EÚ je tento krok racionálny, nakoľko viac ako tretina rozpočtu vinárskeho sektora sa vynakladá na likvidáciu nadbytočného vína. Z uvedeného vyplýva, že nemá význam dotovať nadprodukcii vína. V EÚ je v súčasnej dobe obhospodarovaných 3,6 mil. ha vinogradov, pričom spotreba vína klesá. Na druhej strane jeho dovoz narastá podstatne výraznejšie ako stagnujúci vývoz. Ak by tento trend pokračoval

ďalej, tak by sa vyrábalo každoročne o 15 – 20 % ročnej produkcie viac a EÚ by zbytočne vynakladala 500 mil. EUR na likvidáciu prebytku vína.

Z dôvodov tohto rozhodnutia EÚ vyplýva pre SR určité riziko ktoré umožňuje klčovanie vinohradov aj v tých krajinách EU , kde nevzniká nepredajná nadprodukcia. Pre slovenských producentov, ktorí vo vinohradníctve už niekoľko rokov prekonávajú ekonomickú krízu je daná ponuka zo strany EÚ neobyčajne lukratívna, lebo konečne budú môcť ekonomicky neefektívne odvetvie oficiálne likvidovať a takto získané finančné prostriedky efektívnejšie investovať do výhodnejšieho podnikania. V slovenských podmienkach je získanie tejto podpory za vyklčovanie viníc pre mnohé poľnohospodárske podniky jednou z možností, ktorá im minimálne na 3 roky môže napomôcť ekonomicky stabilizovať výrobu.

Po vstupe Slovenska do EÚ je možné konštatovať, že produkcia hrozna vo výrobnomoekonomických podmienkach SR patrí k rizikovým podnikateľským aktivitám.

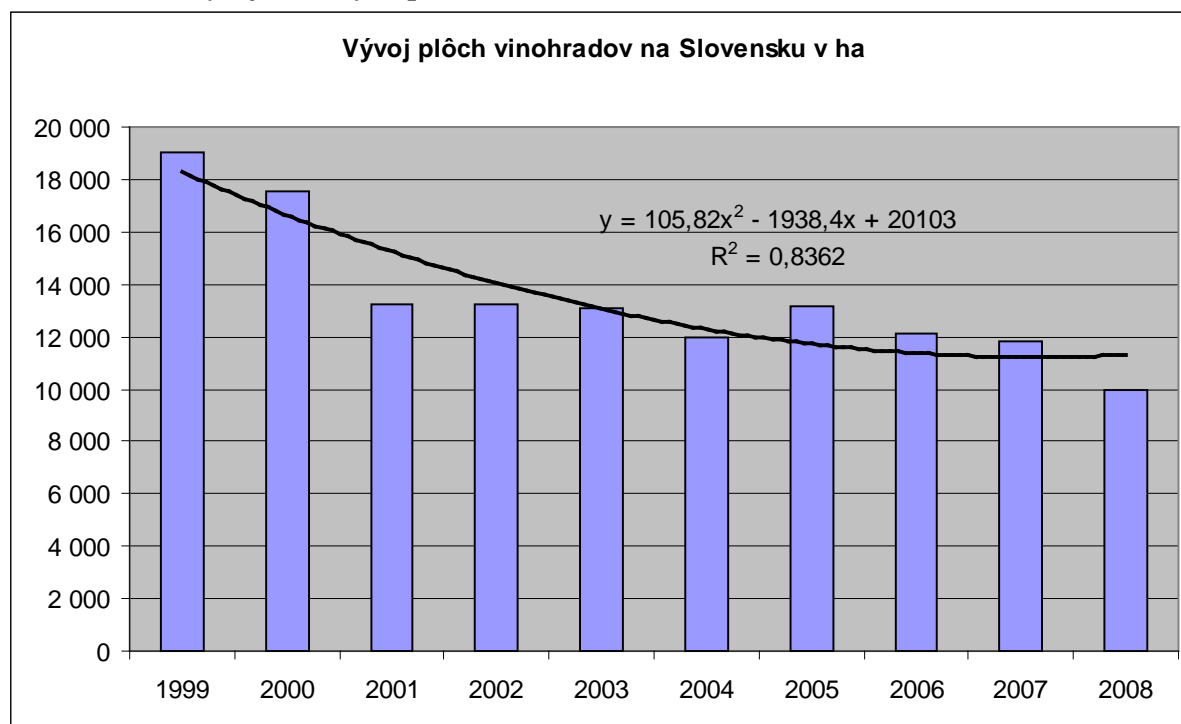
Na uvedenú skutočnosť poukazuje aj vývoj zberových plôch v rokoch 2000 až 2008, ktorý zaznamenal až 43 % úbytok (tab. 1).

Tabuľka 1 **Vývoj zberových plôch rodiacich vinohradov v SR (ha)**

Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Index rastu 2008/2000 (%)
Plocha	17 531	13 225	13 221	13 072	12 003	13 130	12 145	11 844	9 980	56,93

Zdroj: ŠÚ SR, vlastné spracovanie

Graf 1 **Vývoj zberových plôch rodiacich vinohradov v SR (ha)**

Zdroj: ŠÚ SR, vlastné spracovanie

Z rovnice trendovej funkcie vývoja plôch vinohradov spolu aj s hodnotou spoľahlivosti ukazovateľom R^2 uvedených v grafe 1, vyplýva že až z 83,62 % sú zmeny závisle premennej pri vývoji plôch vinohradov na Slovensku vysvetlené za sledované obdobie polynomicou (nelineárnou) funkciou druhého stupňa (kvadratickou rovnicou).

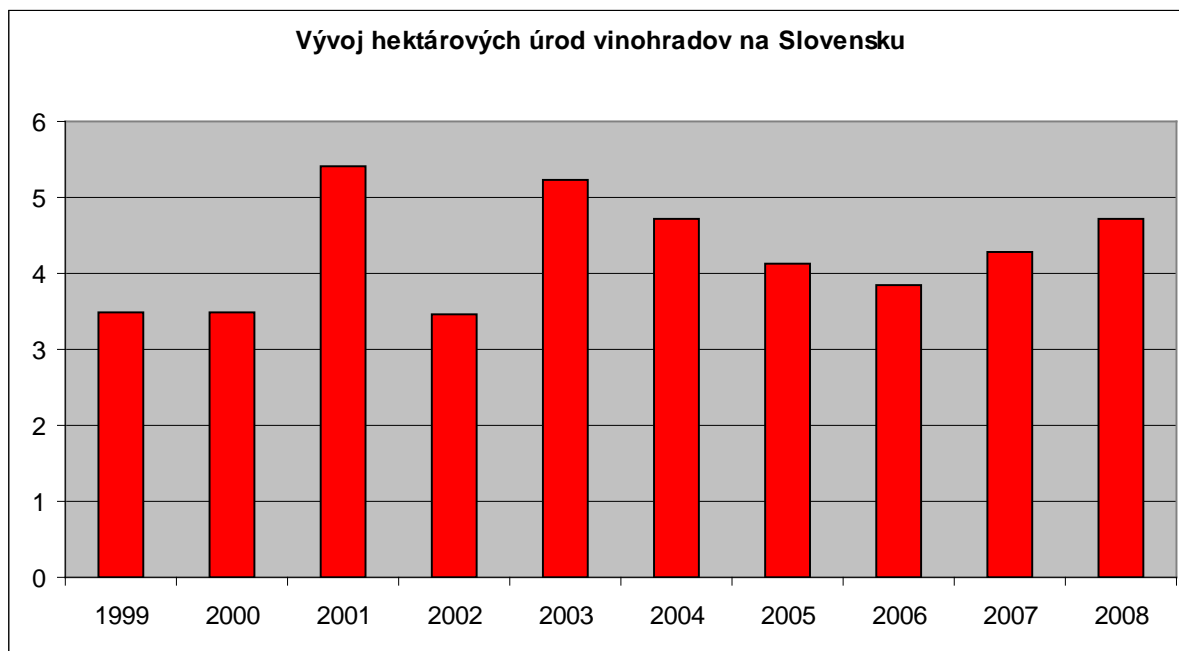
Hektárové úrody (tab.2) sa v hodnotených rokoch 2000 - 2008 pohybovali od 3,47 t.ha⁻¹ v roku 2002 až po 5,40 t.ha⁻¹ v roku 2001. Od roku 2003 až do súčasného obdobia bola zaznamenaná stagnácia hektárových úrod.

Tabuľka 2 *Vývoj priemernej úrody rodiacich vinohradov v SR (t.ha⁻¹)*

Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Index rastu 2008/2000 (%)
Úroda	3,50	5,40	3,47	5,22	4,71	4,12	3,84	4,27	4,73	136

Zdroj: ŠÚ SR, vlastné spracovanie

Graf 2 *Vývoj priemernej úrody rodiacich vinohradov v SR (t.ha⁻¹)*

Zdroj: ŠÚ SR, vlastné spracovanie

Pre analyzované obdobie je typický nepriaznivo sa vyvíjajúci dovoz a vývoz vína, muštov a šťavy (tab.3). Zaznamenaný bol výrazný nárast dovozu (index rastu 306 %), zo 128 tisíc hl v roku 2003/2004 na 432 tis. hl v roku 2007/2008. Táto nepriaznivá situácia vyplýva z výrazného zníženia produkcie vína vyrobeného z domácich surovín.

Tabuľka 3 *Bilancia dovozu a vývozu vína, muštov a šťavy (tis. hl)*

Ukazovateľ	Rok						Index rastu 2008/2009/ 2003-2004 (%)
	2003-2004	2004-2005	2005-2006	2006-2007	2007- 2008	2008-2009	
Dovoz vína, muštov a štiav	128	226	355	418	432	392	306%
Vývoz vína a muštov	72	99	112	128	129	94	131%
Produkcia vína z domácich surovín	515	409	302	328	358	433	84%
Spotreba vína	583	554	557	602	594	649	111%

Spotreba vína v l na osobu	10,8	10,2	10,3	11,2	11,1	11,6	107%
-------------------------------	------	------	------	------	------	------	------

Zdroj: ŠÚ SR, vlastné výpočty

Spotreba vína v SR sa stabilizovala na úrovni 550 až 650 tis. hl., čo predstavuje v prepočte na jedného obyvateľa ročnú spotrebu od 10,2 do 11,6 l. V spotrebe vína, podľa údajov ŠÚ SR, sa za analyzované obdobie.

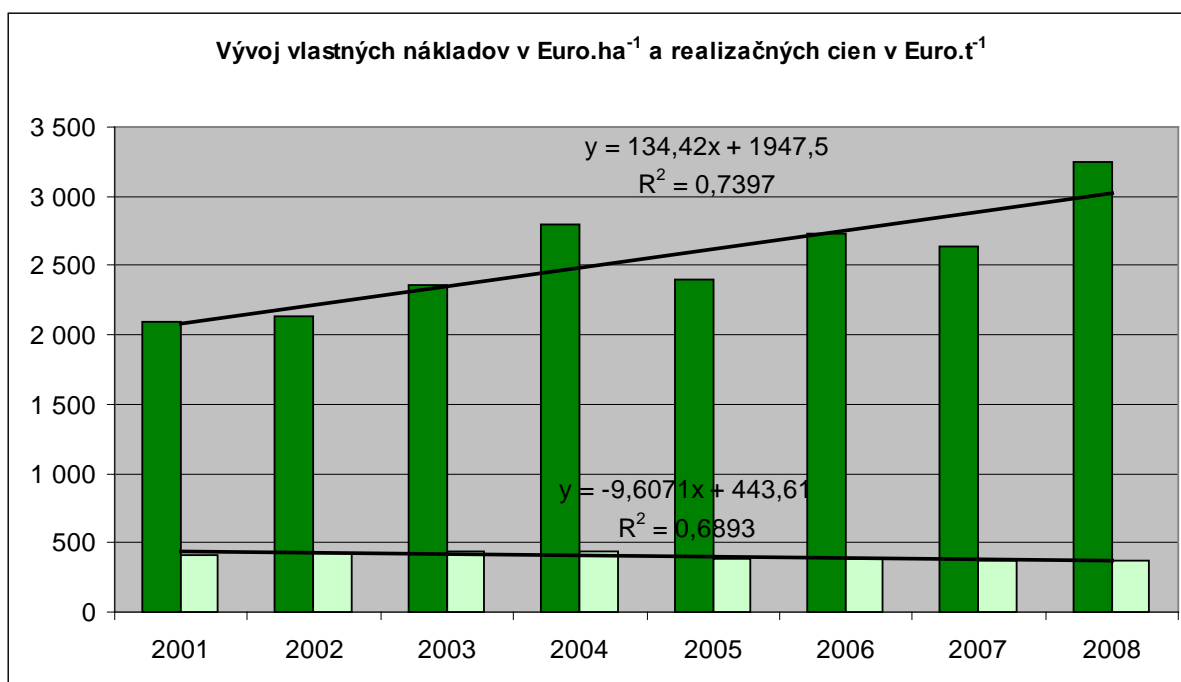
Pokles produkcie vína z domácich surovín sa výrazne prejavil po vstupe SR do EÚ, kedy rastúci dovoz hroznového muštu, vína a štiav spôsobil pokles nákupných cien hrozna, ktoré negatívne ovplyvnili ekonomiku výroby domácich pestovateľov. Výsledkom toho je zhoršujúca sa rentabilita výroby hrozna (tab.4). Najväčšia účinnosť nákladov pri pestovaní hrozna bola dosiahnutá v roku 2001, kedy 100 Sk (3,32 Euro) nákladov vynaložených na výrobu prinieslo 106 Sk (3,52 Euro) vo forme tržieb (bez implementácie dotácií). To znamená, že na 100 Sk (3,32 Euro) nákladov vložených do výroby pestovateľa zarobili 6 Sk (0,20 Euro) (rentabilita tržieb zaznamenala kladnú hodnotu + 0,06). Uvedená rentabilita sa po roku 2001 zmenila na zápornú, s výrazným nárastom po roku 2003. V roku 2008 dosiahla najvyššiu zápornú hodnotu (-0,46), to znamená, že na 100 Sk (3,32 Euro) vkladov do výroby pestovateľa strácajú 46 Sk (1,53 Euro).

Tabuľka 4 *Vývoj vybraných výrobných – ekonomických ukazovateľov*

Rok	Vlastné náklady v Sk.ha ⁻¹	Vlastné náklady v Euro.ha ⁻¹	Realizačná cena Sk.t ⁻¹	Realizačná cena Euro.t ⁻¹	Úroda v t.ha ⁻¹	Efektívnosť nákladov	Rentabilita tržieb
2001	63 227	2 099	12 430	413	5,40	1,06	0,06
2002	64 398	2 138	12 828	426	3,47	0,69	-0,31
2003	71 071	2 359	13 048	433	5,22	0,96	-0,04
2004	84 388	2 801	12 990	431	4,71	0,72	-0,28
2005	72 160	2 395	11 516	382	4,12	0,66	-0,34
2006	82 425	2 736	11 532	383	4,42	0,62	-0,38
2007	79 644	2 644	11 040	366	4,27	0,59	-0,41
2008	97 825	3 247	11 105	369	4,73	0,54	-0,46

Zdroj : ŠÚ SR, VÚEPP, vlastné spracovanie

Graf 3 *Vývoj vybraných výrobných – ekonomických ukazovateľov*

Zdroj: ŠÚ SR, vlastné výpočty

Z rovníc trendových funkcií vývoja vlastných nákladov a vývoja realizačných cien hrozna spolu aj s hodnotou spoľahlivosti ukazovateľom R^2 uvedených v grafe 3, vyplýva že až z 73,97 % sú zmeny závisle premennej pri vývoji vlastných nákladov na Slovensku vysvetlené za sledované obdobie lineárnou funkciou a až zo 68,93 % sú zmeny závisle premennej pri vývoji realizačných cien hrozna na Slovensku vysvetlené za sledované obdobie taktiež lineárnou funkciou .

Ako je uvedené v tabuľke 4, najväčšie rozdiely v hodnotených rokoch sa prejavili v dosahovaných hektárových úrodách hrozna. Kým v roku 2001 bola dosiahnutá úroda 5,4 t.ha⁻¹, najvyššia v 8 ročnom časovom horizonte, najnižšia hektárová úroda bola zaznamenaná v roku 2002, len 3,47 t.ha⁻¹, čo v percentuálnom vyjadrení znamená 55 % pokles v medziročnom porovnaní. Vlastné náklady na 1 ha hodnotené v jednotlivých rokoch nevykazujú také výrazné rozdiely ako hektárové úrody. Najvyššiu hodnotu dosiahli náklady na 1 ha v roku 2008 (97 825 Sk.ha⁻¹ t.j. 3 247 Euro.ha⁻¹), najnižšiu v roku 2001 (63 227 Sk.ha⁻¹ t.j. 2 098 Euro.ha⁻¹). Najmenšie rozdiely boli zaznamenané pri realizačnej cene, najvyššiu cenu dosiahli producenti v roku 2003 (13 048 Sk.t⁻¹ t.j. 433 Euro.t⁻¹) a najnižšiu v roku 2007 (11 040 Sk.t⁻¹ t.j. 366 Euro. t⁻¹).

Snaha slovenských vinárov byť konkurencieschopní na trhu vína sa prejavila tlakom na znižovanie výkupných cien muštového hrozna. Uvedený cenový vývoj poukazuje na nevyvážený stav z hľadiska rentability výroby hrozna. Ak tento nepriaznivý trend bude aj naďalej pokračovať, tak vinohradnícka produkcia bude poľnohospodármi neustále utlmovaná a nedostatok hrozna z domácej produkcie sa negatívne prejaví v tom, že slovenskí producenti nebudú konkurencieschopní na trhu vína.

Bod zvratu vyjadruje ekonomický stav, pri ktorom sú uhradené všetky náklady a nie je dosiahnutý zisk ani strata. Čím väčšie množstvo produkcie je vyrobené nad bodom zvratu, tým väčší zisk sa v hodnotenom roku dosiahne a zároveň je aj menej ovplyvnený rizikovými faktormi – zmenou realizačnej ceny pri predaji.

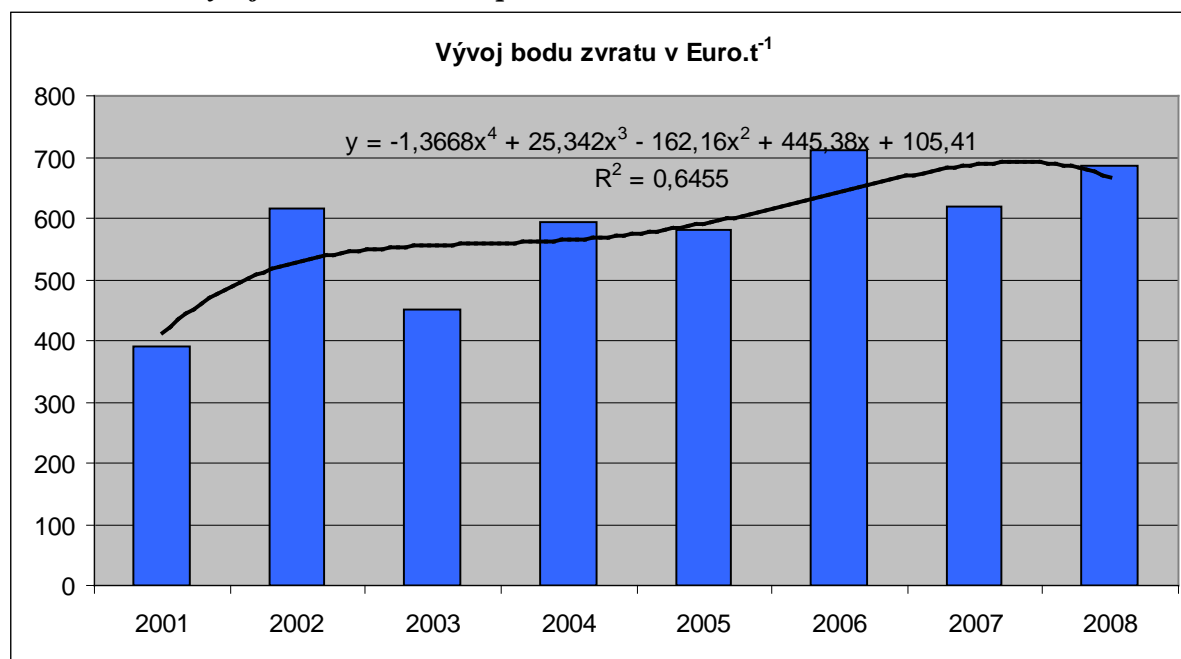
Čím väčšie množstvo produkcie je vyrobené pod bodom zvratu, tým väčšia strata je zaznamenaná vo výrobe hrozna v hodnotenom roku.

Tabuľka 5 ***Bod zvratu pre zmenu ekonomického charakteru výroby hrozna***

Ukazovateľ	Merná jednotka	Roky							
		2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Úroda	t.ha ⁻¹	5,4	3,47	5,22	4,71	4,12	3,84	4,27	4,73
Bod zvratu	t.ha ⁻¹	5,09	5,02	5,45	6,5	6,25	8,16	7,21	8,81
Rozdiel	t.ha ⁻¹	0,31	-1,55	-0,23	-1,79	-2,13	-4,32	-2,94	-4,8
Zisk/strata	Sk.ha ⁻¹	3 895	-19 884	-2 960	-23 205	24 519	-43 614	-32 474	-45 298
Zisk/strata	Euro.ha ⁻¹	129	-660	-98	-770	814	-1 448	-1 078	-1 504
Realizačná cena	Sk.t ⁻¹	12 430	12 828	13 048	12 990	11 516	10 107	11 040	11 105
Realizačná cena	Euro.t ⁻¹	413	426	433	431	382	335	366	369
Bod zvratu	Sk.t ⁻¹	11 709	18 558	13 615	17 916	17 467	21 460	18 652	20 682
Bod zvratu	Euro.t ⁻¹	389	616	452	595	580	712	619	687
Rozdiel	Sk.t ⁻¹	721	-5 730	-567	-4 926	-5 907	-11 353	-7 612	-9 577
Rozdiel	Euro.t ⁻¹	24	-190	-19	-164	-196	-377	-253	-318

Zdroj : ŠÚ SR, VÚEPP, vlastné spracovanie

Graf 4 *Vývoj bodu zvratu cien produkcie hrozna*

Zdroj : ŠÚ SR, VÚEPP, vlastné spracovanie

Z rovnice trendovej funkcie vývoja bodu zvratu cien produkcie hrozna spolu aj s hodnotou spoľahlivosti ukazovateľom R^2 uvedených v grafe 4, vyplýva že až z 64,55 % sú zmeny závisle premennej pri vývoji bodu zvratu vysvetlené za sledované obdobie polynommickou (nelineárnou) funkciou štvrtého stupňa.

Z dosiahnutých výsledkov vyplýva (tab. 5), že najlepšie ekonomické výsledky v pestovaní hrozna sa dosiahli v roku 2001, kedy bola úroda hrozna iba raz nad bodom zvratu, o 0,31 t.ha⁻¹. V roku 2002 až 2008 sa úroda hrozna nachádzala pod bodom zvratu, čo poukazuje na stratovosť tohto výrobného odvetvia.

Bod zvratu ceny za 1 t hrozna poukazuje na cenové riziká pri realizácii hrozna. Z pohľadu manažérov poľnohospodárskych podnikov je to teoretická hodnota realizačnej ceny hrozna, pod ktorú by pestovatelia nemali hrozno predávať.

Z ekonomických analýz pri výrobe hrozna v rokoch 2001 až 2008 je zrejmé, že náročnosť úloh vo vinohradníctve je podmienená ekonomickou efektívnosťou výroby hrozna.

Z hľadiska zisku alebo straty na 1 t vyprodukovaného muštového hrozna bez dotácií možno konštatovať, že po vstupe Slovenska do EÚ sa stala výroba hrozna výrazne nerentabilná. Tento nepriaznivý stav vznikol pre slovenských poľnohospodárov z dôvodov zrušenia colných bariér po vstupe Slovenska do EÚ, ale aj v dôsledku silného cenového tlaku dovezených lacnejších vín z krajín južnej Európy. Slovenskí pestovatelia hrozna si musia uvedomiť že pri ich súčasných nákladoch a cenách by mali dosahovať úrody o 30-40% vyššie, čo sa dá dosiahnuť len intenzifikáciou výroby na úrovni 7 až 8 t.ha⁻¹.

Analýza svetovej produkcie vína poukazuje na každoročné prebytky vína. Tento vývoj v obchode s vínom prinútil Európsku komisiu prísnejšie ohraničiť veľkosť vinárskej produkcie členských krajín. Konkurencieschopnosť núti Európsku úniu zvyšovať podiel kvalitnejších stolových vín na celkovej produkcii vín. Týmto smerovaním sa v budúcnosti musí uberať aj slovenské vinohradníctvo a vinárstvo, ktoré by sa pri zakladaní a rekonštrukcii vinohradov malo sústreďovať na výber najvhodnejších plôch pre dosahovanie kvalitných úrod hrozna.

Slovenské vinohradnícke oblasti sú nachádzajú na severnej hranici pestovania viniča hroznorodého, alebo sú lokalizované tesne pod ňou. Prírodné podmienky v nich nedovoľujú dosahovať výšku úrod južnejšie položených vinohradníckych oblastí, najmä, ak sú vinice umiestnené na svahoch a menej úrodných pôdach.

Záver

Vývoj vinohradníctva je v SR značne ovplyvnený hodnotovou disparitou, ktorá sa prejavila v rýchlejšom raste cien výrobných vstupov ako cien poľnohospodárskych produktov. Uvedená realita sa najvýraznejšie prejavila v sektore pestovateľov viniča. Dlhodobá dôchodková nedostatočnosť pestovateľov znemožňuje intenzifikáciu vinohradov čím klesá ekonomická efektívnosť produkcie čo má výrazný dopad na úpadok vinohradníctva.

Vstupom Slovenska do Európskej únie sa vinárstvo a vinohradníctvo musí integrovať v spoločnom európskom priestore, ktorý so sebou prináša globalizačné trendy determinované z hľadiska predikcie vývoja vinárskeho sektora.

EÚ realizuje v súčasnej dobe komplexnú reformu spoločnej organizácie trhu s vínom. Cieľom tejto reformy je zvýšiť konkurencieschopnosť vinárskeho sektora krajín EÚ a znížiť plochu vinohradov výhľadovo o 10 %. Uvedené percento je len navrhované a nie je záväzná pre jednotlivé členské krajiny. Na základe uskutočnenej ekonomicko - výrobnej analýzy je možné však konštatovať, že slovenskí pestovatelia, po zvážení všetkých existujúcich rizík, budú pristupovať k znižovaniu pestovateľských plôch vinohradov.

Nízke hektárové úrody a vysoké náklady na produkciu hrozna vytvárajú tlak na pestovateľov viniča hroznorodého, ktorí v prípade, že nedokážu úspešne ekonomicky obstáť, budú musieť výrobu hrozna dôsledne zväziť.

Súhrn

Príspevok analyzuje súčasnú úroveň vinohradníctva a vinárstva na Slovensku na základe vybraných výrobných - ekonomických ukazovateľov. Analyzovaný bol vývoj zberových plôch, hektárové úrody, dovoz a vývoz vína, muštov a šťavy, produkcia vína z domácej suroviny, ročná spotreba vína na osobu, vlastné náklady v Sk. ha⁻¹(Euro. ha⁻¹), realizačná cena Sk. t⁻¹(Euro. t⁻¹), úroda v t.ha⁻¹, efektívnosť nákladov a rentabilita tržieb v rokoch 2001 – 2008.

Dosiahnuté výsledky poukazujú na skutočnosť, že pri výrobe viniča hroznorodého sa hektárové úrody a náklady v jednotlivých rokoch výrazne menili, čo sa v konečnom dôsledku premietlo do rentability výroby (-0,46 v roku 2008) Ak tento trend bude naďalej pokračovať a poľnohospodárske podniky nebudú investovať do obnovy vinohradov, možno aj v budúcnosti predpokladať znižovanie plôch vinohradov a produkcie hrozna a tým aj rast dovozu vína zo zahraničia.

Pestovatelia viniča pri revitalizácii vinohradov musia perspektívne počítať s minimálnymi úrodami 7 až 8 t.ha⁻¹ čo im zabezpečí ekonomickú návratnosť vstupov do výroby.

Kľúčové slová

vinohradníctvo, vinárstvo, hrozno, víno, výrobné a ekonomické ukazovatele, reforma Spoločnej poľnohospodárskej politiky

Literatúra

1. **Blaas, G. a kol.:** Náklady a výnosy poľnohospodárskych výrobkov v SR za rok 2005. Bratislava: VÚEPP, 2006, 64 s. ISBN 80-8058-444-3
2. **Dobák, D. - Récky, R. - Nagyová, Ľ.:** Očakávaný dopad spoločnej poľnohospodárskej reformy na pestovateľov viniča a výrobcov vína v SR. In: Podnikanie na poľnohospodárskej pôde v EÚ-27: zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie, Račkova dolina, 29.-30. máj 2008. Nitra : SPU, 2008. s. 33-39. ISBN 978-80-552.0041-5
3. **Nagyová, Ľ. - Dobák, D.:** Analyse of selected viticulture and viculture indicators in Slovak Republic . In: Viticulture - viniculture Fórum Piešťany 2008 [elektronický zdroj] : zborník príspevkov z vedeckej konferencie na CD nosiči. Nitra : Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre, 2008. ISBN 978-80-552-0112-2
4. **Stávková, J. a i.:** Trendy spotrebiteľského chováni. 1. vyd. Brno: MSD, 2006. 115 s. ISBN 80-86633-59-4
5. **Šajbidorová, V.:** Vinič hroznorodý, hroznové víno. Situačná a výhľadová správa. Bratislava: VÚEPP, 2006, 39 s. ISBN 80-8058- 309-0
6. **Vyakarnam, S. – Leppard, J.W.:** Plánování podnikatelských strategií. Praha: Grada Publishing, 1998, 202 s. ISBN 80-7169-533-5

Adresy autorov

Ing. Patrik Rovný, PhD., Katedra marketingu, FEM, Slovenská poľnohospodárska univerzita, Tr. A. Hlinku 2, 949 76 Nitra telefón: ☎: 037/6414171, e-mail: Patrik.Rovny@fem.uniag.sk

Ing. Dušan Dobák, Katedra marketingu, FEM, Slovenská poľnohospodárska univerzita, Tr. A. Hlinku 2, 949 76 Nitra, telefón: ☎: 037/6414159, e-mail: Dusan.Dobak@fem.uniag.sk

prof. Ing. Ľudmila Nagyová, PhD., Katedra marketingu, FEM, Slovenská poľnohospodárska univerzita, Tr. A. Hlinku 2, 949 76 Nitra, telefón: ☎: 037/6414102, e-mail: Ludmila.Nagyova@fem.uniag.sk